

CÁC YẾU TỐ TÁC ĐỘNG

ĐẾN KHAI THÁC LỄ HỘI TRONG PHÁT TRIỂN DU LỊCH

Ở THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH HIỆN NAY

NGUYỄN THỊ THANH THÚY^(*)

Tóm tắt: Lễ hội là một loại sự kiện văn hóa đặc biệt mang trong mình những nét văn hóa độc đáo. Chính vì vậy, lễ hội được coi là nguồn tài nguyên quý giá trong việc phát triển du lịch. Việc nghiên cứu những yếu tố tác động đến hoạt động này là cần thiết, nhằm mục đích nâng cao hiệu quả khai thác lễ hội trong phát triển du lịch tại Thành phố Hồ Chí Minh. Bên cạnh đó, việc nhận diện được những yếu tố tác động sẽ giúp các nhà quản lý trong việc hoạch định các chính sách khai thác lễ hội để phát triển du lịch, đồng thời góp phần vào việc giữ gìn, bảo tồn và phát huy những giá trị di sản văn hóa của Thành phố trong tiến trình phát triển.

Từ khóa: lễ hội; phát triển du lịch; Thành phố Hồ Chí Minh

1. Đặt vấn đề

Với những nét độc đáo riêng, lễ hội luôn được coi là nguồn tài nguyên quý giá trong việc phát triển du lịch ở nhiều quốc gia trên thế giới. Việc khai thác đúng loại hình này không những góp phần vào việc giữ gìn, bảo tồn và phát huy các giá trị văn hóa truyền thống tốt đẹp, mà còn có ý nghĩa quan trọng trong việc phát triển kinh tế. Bên cạnh đó, du lịch là ngành kinh tế tổng hợp mang tính liên ngành, liên vùng; giữ vai trò quan trọng đối với sự phát triển kinh tế, văn hóa - xã hội của địa phương nói riêng, của đất nước nói chung. Trong đó, du lịch văn hóa là loại hình du lịch đặc biệt, những lễ hội văn hóa là nhân tố chính được đưa vào khai thác để thu hút khách du lịch trong và ngoài nước. Việc khai thác các lễ hội góp phần thúc đẩy phát triển du lịch một cách bền vững ở các địa phương.

Ở Thành phố Hồ Chí Minh, du lịch không

chỉ mang lại nguồn thu lớn cho nền kinh tế, tạo việc làm, phát triển các ngành dịch vụ, cơ sở vật chất, mà còn thúc đẩy hòa bình, giao lưu văn hóa. Để phát triển du lịch thành ngành kinh tế mũi nhọn, thì việc khai thác lễ hội nhằm phát triển du lịch tại Thành phố là việc làm đúng đắn và thiết thực. Khai thác lễ hội trong phát triển du lịch không chỉ mang lại nguồn thu lớn cho hoạt động kinh tế du lịch, mà còn được xem là nguồn lợi kinh tế chung của toàn Thành phố. Tuy nhiên, nếu không được khai thác hợp lý, các lễ hội văn hóa sẽ ngày càng bị xuống cấp, làm suy giảm chất lượng của hoạt động du lịch. Vì vậy, để những giá trị tự nhiên và nhân văn của các lễ hội văn hóa được tái hiện, được tôn tạo, được bảo tồn và phát huy, được biến thành các giá trị kinh tế... cần phân tích những yếu tố tác động đến hoạt động này. Trên cơ sở nhận diện những yếu tố tác động, các nhà quản lý mới có cơ sở hoạch định các chính sách hợp lý trong việc khai thác lễ hội để phát triển du lịch; đồng thời, gìn giữ, bảo tồn và phát huy những giá trị mang bản sắc độc đáo, riêng biệt của Thành phố

^(*) Học viên cao học, Đại học Văn hóa Thành phố Hồ Chí Minh

Hồ Chí Minh.

2. Các yếu tố tác động đến việc khai thác lễ hội trong phát triển du lịch ở Thành phố Hồ Chí Minh

- Yếu tố kinh tế

Những năm gần đây, trong điều kiện nền kinh tế ổn định và phát triển, lễ hội được tổ chức với số lượng và quy mô ngày càng lớn để đáp ứng nhu cầu hưởng thụ của người dân, góp phần khai thác hiệu quả hoạt động lễ hội, bao gồm (lễ hội truyền thống và các hoạt động có tính hội hè quảng bá) trong phát triển du lịch của Thành phố Hồ Chí Minh. Tuy nhiên, trong xu thế mở của nền kinh tế du lịch, hai hoạt động này thường gắn kết chặt chẽ, kết hợp giữa truyền thống và hiện đại. Điều đó đòi hỏi phải giải quyết được mâu thuẫn giữa việc gìn giữ bản sắc văn hóa với các lợi ích kinh tế.

Sau hơn 30 năm đổi mới, đất nước đã có sự chuyển mình mạnh mẽ trong tiến trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế, đời sống vật chất và tinh thần của đại bộ phận người dân được nâng cao. Do đó, việc tham gia lễ hội đã trở thành nhu cầu chính đáng, có ý nghĩa lớn đối với đời sống của người dân. Các vấn đề về kinh tế có những ảnh hưởng quan trọng đối với sự tồn tại của lễ hội. Những lợi ích kinh tế được khai thác từ hoạt động lễ hội đã kích thích việc tham gia tích cực từ phía người dân, từ đó các lễ hội sẽ phát triển dần lên về quy mô và duy trì một cách lâu dài, bền vững. Thành phố Hồ Chí Minh được xem là địa phương có nền kinh tế phát triển bậc nhất của nước ta. Vì vậy, hoạt động du lịch tại đây cũng rất sôi nổi, với nhiều loại hình tour du lịch phát triển mạnh và không ngừng cạnh tranh lẫn nhau. Trong bối cảnh đó, việc khai thác lễ hội trong phát triển du lịch ở Thành phố Hồ Chí Minh là hoạt động góp phần làm mới ngành du lịch cũng như đẩy mạnh hiệu quả hoạt động du lịch của Thành phố.

Việc xây dựng các sản phẩm du lịch mới chuyên nghiệp, đặc sắc, sáng tạo mang lại giá trị gia tăng trong sản phẩm du lịch ngày càng cao. Từ đó, hoạt động liên kết trong phát triển sản phẩm du lịch được đẩy mạnh và đồng bộ

hơn trước, nâng cao tính chuyên nghiệp trong phát triển du lịch gắn liền với lễ hội của Thành phố Hồ Chí Minh hiện nay. Như vậy, du khách khi đến với Thành phố, không chỉ để tham gia lễ hội, mà còn tham gia vào các hoạt động khác như hội chợ, triển lãm và các dịch vụ giải trí đi kèm. Các dịch vụ trong khuôn khổ lễ hội gắn với hoạt động du lịch đem đến nguồn thu nhập cho người dân khi tham gia vào hoạt động phục vụ du khách, tạo việc làm cho các ngành có liên quan đến du lịch (như thủ công mỹ nghệ, cung cấp thực phẩm, phương tiện vận chuyển, nhà hàng...); từ đó tăng nguồn ngân sách của Thành phố, góp phần cải thiện kết cấu hạ tầng cho phát triển du lịch.

Sự phát triển chung của nền kinh tế cũng góp phần hoàn thiện và đồng bộ hóa hệ thống cơ sở vật chất. Cơ sở lưu trú và dịch vụ du lịch trên địa bàn Thành phố phát triển nhanh với tầm cỡ quy mô, tính chất tiện nghi và phong cách sản phẩm du lịch vận hành chuyên nghiệp hơn, hình thành được hệ thống các lễ hội du lịch với thương hiệu riêng nổi bật, thu hút hơn. Bên cạnh đó, kinh tế phát triển còn góp phần nâng cao nguồn nhân lực du lịch.

Trong quá trình hội nhập và giao lưu kinh tế toàn cầu, cần đẩy mạnh liên kết với các nước trong khu vực, khai thác triệt để tuyến hành lang Đông - Tây, hình thành các tour, tuyến du lịch chung, như: Chương trình giữa Việt Nam - Campuchia - Lào, tuyến đường bộ 3 nước Việt Nam - Lào - Thái Lan nhằm đa dạng hóa sản phẩm, nâng cao sức hấp dẫn, thu hút khách từ các nước ASEAN và khách du lịch từ nước thứ ba vào ASEAN nổi tour sang Việt Nam, đẩy mạnh các tour du lịch tại Thành phố Hồ Chí Minh. Hoạt động này mang lại những lợi ích cho việc đưa du lịch lễ hội trên địa bàn Thành phố trở thành hoạt động du lịch không thể thiếu của ngành du lịch. Đặc biệt, khi Thành phố là trung tâm giao lưu kinh tế - văn hóa của cả nước, việc khai thác lễ hội trong hoạt động du lịch càng có nhiều cơ hội để phát triển mạnh hơn.

Bên cạnh đó, việc phát triển và đa dạng hóa các sản phẩm du lịch, nhất là các chuỗi liên kết

và dịch vụ, đáp ứng các bộ tiêu chuẩn du lịch quốc tế, khai thác lễ hội trong phát triển du lịch cũng là mục tiêu hàng đầu đi đôi với bảo tồn, phát triển, quảng bá hình ảnh và phát huy vai trò của lễ hội đối với hoạt động du lịch, góp phần xây dựng hình ảnh và thương hiệu lễ hội du lịch Thành phố Hồ Chí Minh đến với người dân cả nước nói riêng và bạn bè quốc tế nói chung. Từ đó, đưa lễ hội du lịch Thành phố Hồ Chí Minh trở thành điểm nhận diện du lịch có chiều sâu và tầm cao mới.

Hiện nay, Thành phố Hồ Chí Minh đang tiến hành đẩy mạnh xúc tiến, quảng bá du lịch theo hướng chuyên nghiệp nhằm vào thị trường mục tiêu, lấy sản phẩm du lịch và thương hiệu du lịch là trọng tâm; quảng bá du lịch gắn với quảng bá hình ảnh chung của Thành phố, gắn xúc tiến du lịch với xúc tiến thương mại, xúc tiến đầu tư và ngoại giao, văn hóa. Từ đó, đưa lễ hội gắn liền hơn với hoạt động du lịch của Thành phố. Xét trên khía cạnh kinh tế du lịch, người dân hiểu rằng, du khách khi đến tham gia lễ hội sẽ giúp bảo tồn văn hóa và mang lại lợi ích kinh tế cho họ, nên du khách sẽ được chào đón tốt hơn. Ngược lại, khi du khách cảm thấy hài lòng với chất lượng dịch vụ và sự tiếp đón nồng nhiệt, mến khách và thân thiện, họ sẽ quay trở lại hoặc giới thiệu cho bạn bè, người thân đến với các hoạt động lễ hội du lịch của Thành phố. Những nhà đầu tư, tài trợ cũng sẽ đầu tư nguồn vốn lớn hơn, vì nhận thấy có được lợi ích đầu tư do các lễ hội du lịch mang lại. Như vậy, việc thương mại một cách hợp lý, tuyên truyền, quảng bá cho lễ hội là việc làm cần thiết, công tác xúc tiến quảng bá cần được tiến hành triển khai một cách đồng bộ, nghiêm túc và rộng rãi.

Phát triển mạnh thị trường du lịch chú trọng phân đoạn khách nghỉ dưỡng, vui chơi giải trí, nghỉ cuối tuần và mua sắm. Sự đầu tư và phát triển các yếu tố trên đã góp phần tạo điều kiện để khách du lịch có cơ hội tham gia vào các lễ hội du lịch của Thành phố. Từ đó, đẩy mạnh thu hút khách du lịch quốc tế đến từ các nước quan tâm đến với lễ hội của Thành phố đang diễn ra trong thời gian du lịch của họ.

Ngoài những mặt tích cực mà yếu tố kinh tế mang lại đối với việc khai thác lễ hội trong phát triển du lịch cũng còn tồn tại một số mặt hạn chế. Nền kinh tế ngày càng phát triển, sự xung đột về lợi ích kinh tế dẫn đến một số lễ hội bị khai thác, sử dụng sai mục đích, bỏ quên những giá trị văn hóa truyền thống, lịch sử.

Các lễ hội hiện nay dần trở thành công cụ làm kinh tế. Nếu trước đây, chỉ có khái niệm du lịch văn hóa, du lịch di sản, thì nay, du lịch tâm linh, du lịch lễ hội trở thành mũi nhọn kinh tế của Thành phố. Có thể thấy, doanh thu của lễ hội ảnh hưởng lớn thế nào đến kinh tế tại địa phương diễn ra lễ hội, từ đó du khách cũng trở thành khách hàng để phục vụ mục đích tăng doanh thu. Điều này cho thấy, bản chất của rất nhiều lễ hội trên địa bàn Thành phố hiện nay đã hoàn toàn bị thay đổi. Trước đây, các địa phương tổ chức lễ hội để tri ân thánh thần, tri ân người có công, đem lại niềm vui cho người dân địa phương. Hiện nay, ngoài những mục đích ấy, lễ hội còn phải "làm kinh tế". Lễ hội làm kinh tế cũng đồng nghĩa với việc thay đổi trong tổ chức, nhất là quảng bá lễ hội. Nhiều phong tục, tập quán, lễ nghi ở các lễ hội không còn nguyên bản như ban đầu. Điều này như con dao hai lưỡi, vô hình chung làm cho hoạt động lễ hội du lịch trở nên kém thu hút, nhất là đối với du khách thật sự quan tâm đến ý nghĩa của các lễ hội mà họ muốn tham gia, tác động tiêu cực tới phát triển du lịch bền vững của Thành phố. Thương mại hóa lễ hội trong phát triển du lịch luôn có hai mặt. Đối với lễ hội truyền thống, nếu các hoạt động lễ hội được quản lý tốt, có thể đem lại những lợi ích cho người dân sinh sống trên địa bàn Thành phố; ngược lại, nhiều vấn đề sẽ nảy sinh.

Như vậy, mối quan hệ giữa kinh tế và du lịch lễ hội có thể được xem như mối quan hệ biện chứng. Ở góc độ kinh tế, lễ hội đã trở thành cơ hội lớn cho kinh doanh, mang lại nguồn lợi kinh tế từ các hoạt động quy mô lớn mà các lễ hội mang lại cho thành phố hiện nay.

- Yếu tố văn hóa

Kinh tế và văn hóa có mối quan hệ biện chứng với nhau. Kinh tế có ảnh hưởng lớn trong

công tác bảo tồn và phát huy các giá trị văn hóa; ngược lại, văn hóa có vai trò là động lực tăng trưởng kinh tế. Khai thác lễ hội văn hóa trong phát triển du lịch là nguồn lực kích thích phát triển kinh tế của Thành phố, đặc biệt thông qua hoạt động du lịch. Với tiềm năng và lợi thế của Thành phố hiện nay, phát triển khai thác lễ hội trong hoạt động du lịch mang lại nguồn lợi kinh tế cao là một điều hiển nhiên. Vấn đề đặt ra là làm thế nào để vừa bảo tồn được di sản văn hóa nói chung, lễ hội nói riêng, vừa khai thác lễ hội trong hoạt động du lịch phục vụ mục tiêu phát triển kinh tế - xã hội của Thành phố hiện nay?

Trong tiến trình hội nhập, toàn cầu hóa sâu rộng hiện nay, du lịch lễ hội Việt Nam nói chung và Thành phố Hồ Chí Minh nói riêng đang phát triển nhanh chóng, mạnh mẽ. Yếu tố thành công của du lịch Thành phố có được là do khai thác hiệu quả các giá trị đặc sắc của văn hóa dân tộc đưa vào trong kinh doanh lễ hội du lịch. Khi đưa các sản phẩm văn hóa vào trong kinh doanh lễ hội du lịch sẽ tạo nên các sản phẩm du lịch vô cùng đa dạng và phong phú.

Trong hệ thống các sản phẩm được sinh ra từ văn hóa, khai thác lễ hội trong phát triển du lịch là hoạt động mới đáp ứng và thỏa mãn các nhu cầu khác nhau ngày càng cao của du khách trong và ngoài nước đối với du lịch Thành phố. Văn hóa có ý nghĩa quyết định trong các mối quan hệ giữa các cá nhân và cộng đồng, giữa các quốc gia trên thế giới trong tiến trình toàn cầu hóa.

Từ đó cho thấy, các sản phẩm du lịch đều phải là những sản phẩm văn hóa, nhưng không phải sản phẩm văn hóa nào cũng trở thành sản phẩm du lịch. Bản chất của du lịch lễ hội là văn hóa; mỗi lễ hội đều hàm chứa những giá trị văn hóa khác nhau. Người tổ chức, quản lý, điều hành du lịch đóng vai trò trung gian định hướng, tổ chức cho du khách tiếp cận với các sản phẩm văn hóa; kết nối du khách với các sản phẩm văn hóa, biến các sản phẩm văn hóa thành sản phẩm du lịch. Do vậy, việc truyền bá các giá trị của văn hóa Việt Nam tới các đối tượng du khách khác nhau là công việc đặc biệt quan

trọng khi khai thác lễ hội trong hoạt động du lịch ở Thành phố Hồ Chí Minh. Mỗi lễ hội truyền thống, dù đặc sắc và phong phú đến đâu, nhưng khi tổ chức ra chỉ để phục vụ các nghi lễ tôn giáo - tín ngưỡng truyền thống hay phục vụ nhu cầu văn hóa của cư dân bản địa, thì đó chỉ là sản phẩm văn hóa. Nhưng, khi đưa khách du lịch tới tiếp cận, tham gia các hoạt động của nó thì khi đó, lễ hội trở thành sản phẩm du lịch hay sản phẩm văn hóa du lịch. Mỗi sản phẩm du lịch đều phải chứa đựng bản sắc văn hóa cao. Chính vì vậy, khai thác lễ hội trong phát triển du lịch được xem là hoạt động vô cùng ý nghĩa và sáng tạo trong hoạt động phát triển du lịch của Thành phố Hồ Chí Minh.

Như vậy, khai thác lễ hội trong phát triển du lịch tại Thành phố Hồ Chí Minh giúp những người kinh doanh du lịch tận dụng tối đa các giá trị văn hóa trong lĩnh vực kinh doanh du lịch hiện nay. Các giá trị văn hóa tham gia vào quá trình hoạt động kinh doanh du lịch, phục vụ các nhu cầu khác nhau của khách du lịch trở thành những sản phẩm du lịch mang đặc trưng văn hóa cao. Các lễ hội càng có nhiều nét văn hóa đặc sắc, càng thu hút đông đảo du khách tham dự và mang lại nguồn lợi kinh tế du lịch cao cho Thành phố. Tuy nhiên, mỗi lễ hội sẽ có giá trị văn hóa riêng, vấn đề quan trọng nhất là nắm bắt những giá trị vốn có của văn hóa, xếp đặt và tạo dựng những giá trị mới chuyển tải tới các đối tượng du khách bằng những phương cách khác nhau mới tạo ra sự thu hút và hiệu quả tạo ra nguồn lợi kinh tế.

Văn hóa được xem là yếu tố thôi thúc du khách lên đường và khám phá những vùng đất mới, những nền văn hóa mới. Tại Thành phố Hồ Chí Minh, văn hóa là nguồn tài nguyên độc đáo của du lịch, xét trên cả hai phương diện văn hóa vật thể (các cảnh quan, di sản kiến trúc, di tích văn hóa - lịch sử, văn hóa ẩm thực...) và văn hóa phi vật thể (lễ hội, nghệ thuật truyền thống, các lễ hội nghệ thuật đương đại, phong tục tập quán, tín ngưỡng,...). Hiện nay, xu hướng du lịch tìm hiểu, khám phá các giá trị văn hóa vật chất và tinh thần, bản sắc văn hóa của cộng đồng dân cư

đang ngày càng thu hút du khách. Cũng như các địa phương khác, lễ hội văn hóa truyền thống và hiện đại ở Thành phố Hồ Chí Minh đã và đang trở thành sản phẩm du lịch độc đáo của ngành du lịch.

Có thể nói, văn hóa là nền tảng cho việc phát triển du lịch bền vững. Bởi vì, nó vừa là điểm nhấn thu hút du khách, vừa là cội rễ để bảo tồn bản sắc độc đáo trong sự giao lưu văn hóa đa dạng tại Thành phố Hồ Chí Minh. Văn hóa còn biểu hiện trong hoạt động kinh doanh du lịch như hành vi ứng xử và cách thức kinh doanh giữa các công ty lữ hành với du khách, giữa người dân địa phương tham gia làm du lịch với du khách, giữa con người với môi trường du lịch, thậm chí còn trong cả mối quan hệ giữa người dân không tham gia làm du lịch với du khách.

Hoạt động lễ hội trên địa bàn Thành phố thời gian qua đã góp phần tích cực vào việc đáp ứng tốt các nhu cầu chính đáng về đời sống tinh thần của người dân; góp phần quảng bá hình ảnh một thành phố xinh đẹp và đang trở thành điểm đến hấp dẫn của du khách trong và ngoài nước, bởi nơi đây có nhiều lễ hội văn hóa đặc sắc, độc đáo... Thông qua lễ hội, người dân Thành phố được hưởng thụ, được sáng tạo, cùng nhau chia sẻ và lan tỏa những kiến thức về hoạt động lễ hội. Vì thế, các giá trị văn hóa truyền thống của địa phương luôn được bảo tồn và phát huy; đồng thời, những giá trị văn hóa hiện đại ngày càng được phát triển và mở rộng. Khai thác lễ hội phục vụ hoạt động du lịch không chỉ góp phần vun đắp, nuôi dưỡng nhân cách và tâm hồn, khơi dậy tinh thần đoàn kết, niềm tự hào, lòng yêu quê hương, đất nước, mà còn góp phần trách nhiệm trong việc xây dựng Thành phố Hồ Chí Minh có chất lượng sống tốt, văn minh, hiện đại, nghĩa tình.

- Yếu tố xã hội

Lễ hội chỉ được sinh ra, tồn tại và phát triển khi nó trở thành nhu cầu tự nguyện của một cộng đồng. Bởi thế, lễ hội ở vùng nào mang sắc thái của vùng đó. Lễ hội gắn bó rất chặt chẽ với đời sống của người dân, đáp ứng những nhu cầu

tinh thần và văn hóa của người dân, không chỉ ở nội dung lễ hội, mà còn ở phong cách của lễ hội. Chính vì vậy, sự tham gia của người dân địa phương là vô cùng quan trọng.

Nhà nước và các cơ quan quản lý văn hóa ở Thành phố trong những năm gần đây đã có rất nhiều cố gắng trong công tác quản lý và tổ chức lễ hội. Trong thực tế các cấp chính quyền đã có một số biện pháp tương đối quyết liệt để chấn chỉnh việc tổ chức các lễ hội và đạt được một số kết quả đáng ghi nhận. Từ đó, hình thành quan điểm lễ hội phải mang lại lợi ích cho cộng đồng, phải gắn với du lịch thì mới có sức sống trong lòng xã hội đương đại, thu hút được khách du lịch và mang lại nguồn lợi kinh tế.

Du lịch Việt Nam nói chung và Thành phố Hồ Chí Minh nói riêng trong thời gian qua đã có những bước tăng trưởng đáng kể về nguồn lực du khách và lợi ích từ du lịch đem lại. Dự báo trong những năm tới, tình hình chính trị - kinh tế thế giới sẽ có nhiều diễn biến phức tạp. Trong bối cảnh có nhiều biến động đó vừa là thời cơ, vừa là thách thức trên mọi lĩnh vực, trong đó có hoạt động khai thác lễ hội phát triển du lịch của Thành phố. Quan hệ song phương, đa phương ngày càng mở rộng trong các vấn đề kinh tế, văn hóa, xã hội, môi trường cũng có những ảnh hưởng nhất định đến tình hình khai thác lễ hội gắn liền với du lịch. Toàn cầu hóa là xu thế khách quan, lôi cuốn các nước, các vùng lãnh thổ vừa thúc đẩy hợp tác, vừa tăng sức ép cạnh tranh và phụ thuộc lẫn nhau. Trong xu thế đó, cần đẩy mạnh việc đầu tư tổ chức các lễ hội có quy mô lớn, chất lượng dịch vụ cao để thu hút khách du lịch tham gia.

Lễ hội là món ăn tinh thần của con người, là hình thức văn hóa có tính cộng đồng rất cao. Các hoạt động trong lễ hội không đơn giản chỉ là tái hiện những mô thức văn hóa, mà qua hình thức sinh hoạt tập thể đó còn thể hiện sự hứng khởi của mọi người. Khi tham dự lễ hội, mọi người cảm thấy muốn gắn kết, chia sẻ với nhau. Vì thế, lễ hội được coi như nét văn hóa vô cùng đẹp trong đời sống, hội tụ những nét tích cực nhất của một trình độ tổ chức; hội tụ những

trạng thái tình cảm thăng hoa, vui vẻ và cũng là thời điểm hội tụ những hình thức lễ nghi và trò diễn dân gian, hiện đại đặc sắc nhất. Hiện nay, lượng người đến quá đông ở các lễ hội dẫn đến bất cập nảy sinh là điều hiển nhiên. Trong đó, tồn tại hiện tượng là một số cá nhân khi tham gia lễ hội không được trang bị kiến thức, nhất là văn hóa ứng xử trong lễ hội, dẫn đến nhiều mặt trái, như: tệ nạn trộm cắp, ép giá sản phẩm - dịch vụ trong khuôn khổ lễ hội, xả rác bừa bãi, chen chúc xô đẩy, đã để lại ấn tượng xấu trong văn hóa lễ hội du lịch tại Thành phố Hồ Chí Minh. Những biện pháp tăng cường an ninh mặc dù mang lại hiệu quả nhưng vẫn làm mất đi không khí vốn có của lễ hội.

Di sản văn hóa là những giá trị của cha ông sáng tạo, chất lọc, kết tinh và lưu truyền tạo nên các sản phẩm du lịch văn hóa đặc trưng của từng vùng. Trong xu thế phát triển hiện nay, hưởng thụ các sản phẩm du lịch văn hóa nói chung, cũng như sản phẩm du lịch lễ hội nói riêng, là nhu cầu ngày càng tăng của các tầng lớp nhân dân, đặc biệt du lịch tâm linh đang rất hấp dẫn và thu hút lượng lớn du khách tham gia. Các loại hình lễ hội tại Thành phố Hồ Chí Minh được tổ chức với tần suất cao, mật độ dày sẽ dẫn đến các giá trị tinh thần của lễ hội bị phân tán, khó xác định được các giá trị văn hóa cơ bản, chủ yếu; thậm chí dẫn đến tình trạng thương mại hóa lễ hội làm cho lễ hội bị lệch lạc, biến chất. Từ đó, các cấp chính quyền Thành phố phải đưa công tác quản lý lễ hội vào nề nếp mà vẫn bảo đảm văn minh, an toàn và đáp ứng nhu cầu đời sống văn hóa, tinh thần, tâm linh của người dân. Các cơ quan chức năng và các ban quản lý lễ hội phải thực hiện nghiêm túc, chỉ nên tổ chức lễ hội nào thực sự cần thiết, có lợi ích kinh tế cao nhưng vẫn đảm bảo duy trì các giá trị văn hóa truyền thống độc đáo, riêng biệt.

Trong xã hội hiện đại, ngoài giá trị nhân văn, thẩm mỹ, người ta rất chú trọng tới tinh thần dân chủ của lễ hội, điều mà con người ngày đang hướng tới và phấn đấu. Trong các lễ hội của Thành phố, mọi người không phân biệt tầng lớp, đẳng cấp, giới tính, tuổi tác... đều có thể tham

gia một cách bình đẳng. Xã hội có những hiểu biết sâu sắc về biểu trưng, ý nghĩa và giá trị của lễ hội thì khi tổ chức lễ hội đó mới nhận được sự quan tâm tham gia của đông đảo người dân, du khách trong nước và quốc tế. Mọi người dân coi lễ hội như là một phần cuộc sống của mình trong việc sáng tạo và duy trì văn hóa thì các lễ hội đó sẽ thực sự vừa làm tốt chất lượng nội dung vừa làm tốt công tác xã hội hóa. Như vậy, Nhà nước không phải gánh ngân sách, thậm chí còn được hưởng lợi từ hoạt động khai thác lễ hội trong phát triển du lịch của Thành phố Hồ Chí Minh hiện nay.

3. Kết luận

Những năm gần đây, các lễ hội ở Thành phố Hồ Chí Minh đã có những bước chuyển mình đáng kể, số lượng du khách trong và ngoài nước, doanh thu dịch vụ từ các lễ hội du lịch tăng lên qua mỗi năm. Cùng với những sản phẩm đặc thù khác, lễ hội văn hóa, nghệ thuật có những đóng góp quan trọng giúp ngành Du lịch Thành phố tăng tốc và bứt phá. Việc tổ chức có hiệu quả các hoạt động lễ hội đã có tác dụng khai thác tiềm năng du lịch, tạo nguồn thu lớn cho ngân sách. Lễ hội còn góp phần tích cực trong việc giao lưu với các nền văn hóa thế giới. Tuy nhiên, với nhiều loại hình và phương thức tổ chức đa dạng, lễ hội đã và đang bộc lộ không ít những khó khăn, bất cập trong công tác quản lý. Điều đó đặt ra cho các nhà quản lý, các nhà tổ chức và khai thác lễ hội cần có cái nhìn tổng hợp, phân tích đánh giá một cách khoa học và hợp lý những yếu tố tác động đến khai thác và phát triển du lịch ở Thành phố. Có như vậy, Thành phố mới phát triển bền vững với các yếu tố kinh tế - văn hóa - xã hội phát triển, tác động qua lại với nhau đồng đều, hài hòa và phù hợp trong bối cảnh hiện nay □

Tài liệu tham khảo

1. Ngô Kim Anh, *Quan hệ du lịch - văn hóa và triển vọng ngành du lịch Việt Nam*, Tạp chí Văn hóa nghệ thuật, số 2/2000
2. Nguyễn Thị Lan Anh, *Thành phố Hồ Chí Minh: phát triển du lịch bền vững*, Kỷ yếu hội thảo Phát triển du lịch bền vững từ thực tiễn của các tỉnh, thành phía Nam, tháng 10/2016